

POSTANOWIENIE

Dnia 28 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejski

w sprawie **M. M. i G. M.**

oskarżonych o przestępstwa z art. 233 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 28 marca 2024 r.,

skargi obrońcy oskarżonych

na wyrok sądu odwoławczego – Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 22 września 2023 r., sygn. akt III Ka 458/23

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Rzeszowie

z dnia 7 lutego 2023 r., sygn. akt II K 450/21

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić skargę;

2. kosztami postępowania skargowego obciążyć oskarżonych

M. M. i G. M. w częściach na nich przypadających.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 7 lutego 2023 r., sygn. akt II K 450/21 uniewinnił M. M. od popełnienia zarzucanych jej czynów z art. 233 § 1

k.k. i art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 233 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. oraz G. M. od zarzutu popełnienia czynu z art. 233 § 1 k.k.

Powyższe orzeczenie zostało zaskarżone apelacją wywiedzioną przez oskarżyciela publicznego, który podniósł zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych. Po rozpoznaniu tego środka odwoławczego, Sąd Okręgowy w Rzeszowie, wyrokiem z dnia 22 września 2023 r., sygn. akt III Ka 458/23, uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Skargę na wyrok sądu odwoławczego wniósł obrońca oskarżonych, zaskarżając go w całości i zarzucając *„obrazę art. 437 § 2 k.p.k. poprzez bezzasadne uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie II Wydziału Karnego z dnia 7 lutego 2023 r. sygn. akt II K 450/21 i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania z uwagi na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego i ponowną ocenę dowodów w sytuacji gdy:*

- 1. w realiach sprawy nie zaistniała żadna z trzech przesłanek uzasadniających wydanie orzeczenia kasatoryjnego w postaci: 1/ stwierdzenia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, 2/ stwierdzenia, że orzeczenie reformatoryjne naruszyłoby reguły ne peius, 3 / stwierdzenia konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości;*
- 2. w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku próżno doszukiwać się informacji, by Sąd II instancji przy badaniu prawidłowości rozstrzygnięcia w sprawie II K 450/21 wykazał się choćby minimalną, należytą dokładnością i szczegółowością przed sformułowaniem własnych ocen i wniosków; uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego nie zawiera wskazań, w jakim zakresie zgromadzony i oceniony przez Sąd I instancji, obszerny przecież, materiał dowodowy wykazywał tak daleko sięgające braki lub z jakich powodów ich ocena nie spełnia standardów określonych w art. 7 k.p.k., aby uznać, że jedynym wchodzącym w rachubę rozstrzygnięciem jest uchylenie wyroku w sprawie II K 450/21 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w całości;*
- 3. przy braku niesprecyzowania odpowiednio szczegółowych wytycznych dla sądu I instancji ponownie rozpoznać sprawę w całości, doprowadzenie do*

sytuacji, w której konstrukcja i redakcja uzasadnienia wyroku Sądu II instancji, w widoczny sposób sugerowała, że oczekiwanym rozstrzygnięciem Sądu I instancji jest wyrok skazujący, co stanowi rażące naruszenie przepisu prawa procesowego w postaci art. 442 § 3 k.p.k.”.

W konsekwencji obrońca oskarżonych wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Pisemną odpowiedź na skargę złożył prokurator, który wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona w niniejszej sprawie skarga na wyrok sądu odwoławczego nie jest zasadna, co implikowało jej oddalenie na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

Na wstępie godzi się przypomnieć, że zgodnie z art. 437 § 2 k.p.k. sąd odwoławczy jest uprawniony do uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wyłącznie w trzech przypadkach, tj. w razie zaistnienia jednej z bezwzględnych przyczyn odwoławczych wymienionych enumeratywnie w art. 439 § 1 k.p.k., z uwagi na zakaz wynikający z reguły *ne peius* określonej w art. 454 k.p.k. lub jeżeli konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Powyższe uregulowanie jest wynikiem przemodelowania postępowania odwoławczego, w którym zasadą winno być dążenie przez organ *ad quem* do zmiany zaskarżonego orzeczenia w razie uwzględnienia środka odwoławczego. W celu zapobieżenia zbyt pochopnemu wydawaniu przez sądy odwoławcze wyroków kasatoryjnych, ustawodawca wprowadził nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci skargi na wyrok sądu odwoławczego. Przesłanki do jego wywiedzenia zostały powiązane z naruszeniem wskazanych przepisów pozwalających na wydanie przez sąd drugiej instancji wyroku kasatoryjnego (*vide* art. 539a § 1 k.p.k.). Oznacza to, że zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu rzeczowej skargi ogranicza się wyłącznie do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego (zob. uchwała SN (7) z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, nr 3, poz. 23). Natomiast niedopuszczalne jest, aby Sąd Najwyższy w trybie art. 539a k.p.k. badał merytorycznie prawidłowość przeprowadzonej kontroli odwoławczej w

aspekcie uchybień podniesionych w apelacji, jak również zasadność uchybień stwierdzonych przez sąd drugiej instancji (zob. postanowienie SN z dnia 25 sierpnia 2023 r., II KS 28/23, LEX nr 3599371 i przywołane tam judykaty).

Poczynienie powyższych uwag natury ogólnej było konieczne, albowiem analiza uzasadnienia skargi prowadzi do wniosku, iż obrońca oskarżonych traktuje przedmiotową instytucję jako *sui generis* „superapelację”, oczekując od Sądu Najwyższego oceny prawidłowości decyzji podjętej przez organ *ad quem*. Znaczną część swych rozważań poświęca bowiem na polemikę z ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez sąd odwoławczy w przedmiocie znamion strony podmiotowej czynów zarzucanych oskarżonym, dążąc w tym zakresie do wykazania przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów oraz pominięcia tych dowodów, które przemawiały na ich korzyść. Jak wskazano wyżej, tego rodzaju argumentacja nie może doprowadzić do uchylenia wyroku zaskarżonego w oparciu o przepisy rozdziału 55a k.p.k. Uchybienia inne niż wymienione w art. 539a § 3 k.p.k. pozostają bowiem poza kognicją Sądu Najwyższego rozpoznającego skargę na wyrok sądu odwoławczego.

W uzasadnieniu skargi próżno doszukiwać się również odniesienia do przesłanki, która stanowiła podstawę uchylenia wyroku sądu *a quo*. Jak słusznie zauważył prokurator, skarżący przywołuje orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące rozumienia wskazanej w art. 437 § 2 k.p.k. „konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości”, które pozostaje bez znaczenia w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy w Rzeszowie wyraźnie wskazał bowiem, że jego decyzja podyktowana była wyłącznie zakazem określonym w art. 454 k.p.k., z którego wynika, że „sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonych, którzy zostali *m.in.* uniewinnieni w pierwszej instancji, do czego doszło w analizowanym wypadku” (*vide* pkt 3 formularza UK2, na którym sporządzono uzasadnienie zaskarżonego wyroku). Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt I KZP 10/18, „możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego, umarzającego albo warunkowo umarzającego postępowanie karne i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określoną w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy – w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień

*stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) – stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego, czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k.” (OSNK 2018/11, poz. 73). Rzecz jednak w tym, że w niniejszej sprawie sąd *ad quem* nie dostrzegł żadnych braków w materiale dowodowym, a jedynie wyciągnął z niego odmienne wnioski niż sąd pierwszej instancji. Niezależnie od samych mankamentów uzasadnienia zaskarżonego wyroku w warstwie językowej i stylistycznej, na co słusznie zwrócił uwagę skarżący nazywając jego redakcję „egzotyczną”, nie budzi wątpliwości, że sąd odwoławczy wyraził w sposób jednoznaczny swoje przekonanie co do zasadności skazania oskarżonych. Potwierdza to nie tylko analiza części motywacyjnej zaskarżonego wyroku, lecz także stanowisko skarżącego, który obawia się wręcz, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy oczekiwanym rozstrzygnięciem jest skazanie.*

Odnosząc się do tej ostatniej z podniesionych kwestii wyraźnie wskazać należy, że sytuacja procesowa oskarżonych w dalszym ciągu nie jest przesądzona, albowiem rozstrzygnięcie sądu *ad quem* w żadnej mierze nie ogranicza zasady swobodnej oceny dowodów czy samodzielności jurysdykcyjnej przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Sąd *meriti* zobowiązany będzie więc uwzględnić okoliczności wskazywane przez sąd odwoławczy, lecz w żadnej mierze nie będzie związany ani oceną dowodów, ani ustaleniami faktycznymi, poczynionymi przez tenże sąd. Zresztą treść uzasadnienia zaskarżonego wyroku wskazuje jednoznacznie, że sąd *ad quem* starał się dać wyraz zarówno swemu przekonaniu co do zasadności skazania, co jest przecież warunkiem wydania wyroku kasatoryjnego w oparciu o zakaz wynikający z art. 454 § 1 k.p.k., jak i poszanowaniu owej samodzielności jurysdykcyjnej sądu *a quo*. Temu służyły bowiem sformułowania, iż „zarzuty, podobnie jak towarzyszący im wniosek, nie mogą jawić się jako chybione”, „dziwić w zaistniałej sytuacji nie mogą zarzuty” itp. Niezależnie od powyższego raz jeszcze należy podkreślić, że żadne inne uchybienia niż wymienione w art. 539a § 3 k.p.k. –

w tym także ewentualne naruszenie art. 442 § 3 k.p.k. – nie wchodzą w zakres postępowania skargowego.

Reasumując, Sąd Okręgowy w Rzeszowie nie dopuścił się obraży art. 437 § 2 k.p.k., gdyż w układzie procesowym jaki wystąpił w przedmiotowej sprawie nie miał możliwości wydania innego orzeczenia niż kasatoryjne z uwagi na zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k., na który to przepis wprost powołał się w uzasadnieniu wyroku, dając jednocześnie wyraz swemu przeświadczeniu co do zasadności skazania oskarżonych w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy.

Z tych względów, wobec niestwierdzenia okoliczności, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k., Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu. O kosztach sądowych postępowania skargowego rozstrzygnięto na podstawie art. 636 § 2 k.p.k. w zw. z art. 633 k.p.k. oraz art. 539f k.p.k. w zw. z art. 527 § 4 *a contrario* k.p.k.

[J.J.]

[ms]